



Sygn. akt V CSK 478/08

## **WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 10 września 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z powództwa C. Spółki z o.o.

przeciwko T. Spółce z o.o.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 10 września 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 sierpnia 2008 r., sygn. akt [...],

**oddala skargę kasacyjną; zasądza od powoda na rzecz  
pozwanego kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem  
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

## Uzasadnienie

Powód – C. Spółka z o.o. domagał się zapłaty od pozwanego –T. Spółki z o.o. kwoty 119.863,86 zł z odsetkami tytułem wynagrodzenia za świadczenie usług w zakresie zarządzania nieruchomością opisaną bliżej w pozwie. Kwota ta została zasądzona w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym. W sprzeciwie od tego nakazu strona pozwana domagała się oddalenia powództwa. Sąd Okręgowy oddalił powództwo po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

W dniu 2 maja 2003 r. zawarta została umowy pomiędzy G. Spółką z o.o. a F. Spółką z o.o. (po zmianie nazwy: C. Spółka z o.o.). Umowa ta obejmowała zarząd budynkiem użytkowym, położonym w W., a także świadczenie innych usług związanych z tą nieruchomością. Strony ustaliły w umowie stosowne wynagrodzenie ryczałtowe. W wyniku umowy zawartej w dniu 3 listopada 2004 r. pomiędzy stronami umowy z dnia 2 maja 2003 r. a T. Spółka z o.o., ten ostatni podmiot wszedł w miejsce G. Spółka z o.o., nabywając uprawnienia z umowy i przejmując zobowiązania z tejże umowy. Odpowiednie należności strony powodowej wobec strony pozwanej objęte były odpowiednimi fakturami. W dniu 24 maja 2007 r. strona pozwana na mocy umowy przelewu z podmiotem nie występującym w sporze (V. SA) nabyła wobec powoda wierzytelność pieniężną (w wysokości 50.000 euro) wynikającą z umowy pożyczki, zawartej pomiędzy powodem (jako pożyczkobiorcą) i V. S.A. (jako pożyczkodawcą). Przelew obejmował wymagalną wierzytelność pożyczkową. Zgodnie z pkt 11 umowy pożyczki (z dnia 21 września 2005 r.), strony przewidywały dopuszczalność przelewu wierzytelności pożyczkodawcy. Zawiadomienie o przelewie strona powodowa otrzymała dnia 12 czerwca 2007 r. Scedowana wierzytelność była wymagalna, ponieważ strona powodowa w dniu 26 marca 2007 r. otrzymała od pożyczkodawcy wezwanie do spełnienia świadczenia z tytułu umowy pożyczki do dnia 30 marca 2007 r. Wraz z zawiadomieniem o cesji strona pozwana złożyła stronie powodowej pierwsze oświadczenie o potrąceniu (w dniu 12 czerwca 2007 r.) w piśmie z dnia 30 lipca 2007 r. Strona pozwana wypowiedziała umowę

o zarząd budynku. Następne oświadczenia o potrąceniu nastąpiły w dniu 3 sierpnia i 6 sierpnia 2007 r. (ostatecznie – w sprzeciwie od nakazu zapłaty).

W ocenie Sądu Okręgowego, doszło do skutecznego umorzenia objętej pozwem wierzytelności w wyniku podniesienia przez pozwanego zarzutu potrącenia. Wierzytelność (nabyta na podstawie cesji) była wymagalna w chwili składania przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu.

Apelacja strony powodowej została oddalona. Sąd Apelacyjny podzielił zasadnicze ustalenia Sądu Okręgowego. Stwierdził, że Sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy. Skoro zarzut potrącenia został podniesiony przez pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty, to strona pozwana – chcąc podważyć ten zarzut – uprawniona była do zgłoszenia stosownych twierdzeń i wniosków dowodowych w odpowiedzi na sprzeciw. W piśmie z dnia 19 września 2007 r. (odpowiedzi na sprzeciw) strona powodowa nie twierdziła, że doszło do przedłużenia terminu zwrotu pożyczki; podnosiła jedynie to, iż nie nastąpiły podstawy do wypowiedzenia umowy pożyczki przewidziane w § 8 tej umowy. Zgłaszane przez powoda wnioski dowodowe były po części spóźnione, po części – nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Apelacyjny nie uwzględnił też wniosków o dopuszczenie w postępowaniu apelacyjnym dowodów z dokumentów załączonych do apelacji na okoliczność nieskuteczności oświadczenia cedenta, skoro po raz kolejny złożył oświadczenie o wypowiedzeniu pożyczki w późniejszym terminie. Według Sądu drugiej instancji, przedmiotem dowodu mogą być tylko fakty, a nie ich interpretacja. Ponadto przedłożone dokumenty nie miały znaczenia dla ustalenia okoliczności faktycznych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, objęta cesją wierzytelność i przedstawiona następnie do potrącenia była wierzytelnością wymagalną. Wniosek taki wynika z treści § 3 umowy pożyczki, który przewidywał, że kwota pożyczki oraz wszelkie narosłe i nie zapłacone odsetki będą płatne w rok po dacie zawarcia umowy, tj. po dniu 21 września 2005 r. Ciężar dowodu wyznaczenia przez pożyczkodawcę (cedenta) innego terminu spłaty pożyczki w pisemnym zawiadomieniu spoczywał na powodzie (art. 6 k.c.). Powód w odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty nawet nie twierdził, iż doszło do przedłużenia udzielenia pożyczki. Z samego faktu

nie zażądania spłaty pożyczki w terminie nie można wyprowadzać wniosku, że doszło do przedłużenia umowy pożyczki i to na określony termin.

W skardze kasacyjnej strony powodowej podnoszono zarzuty naruszenia przepisów postępowania cywilnego, tj. art. 229 k.p.c., art. 231 k.p.c., art. 479<sup>12</sup> § 1 k.p.c. i art. 1143 k.p.c. Wskazywano także na zarzuty naruszenia prawa materialnego tj. art. 498 k.c. i 499 k.c. oraz art. 25 § 1 ustawy – prawo prywatne międzynarodowe.

Skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienia powództwa, ewentualnie - uchylenia zaskarżonego wyroku, a także wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie – uchylenia jedynie zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W postępowaniu kasacyjnym nie mogły być brane pod uwagę wywody prawne dotyczące przepisów art. 73, 74 i 77 k.c., ponieważ nie zostały one powołane wcześniej w ramach przytaczania przez skarżącego stosownej podstawy skargi kasacyjnej (art. 398<sup>3</sup> § 1 k.p.c.). Niezależnie od tego należy stwierdzić, że strony umowy pożyczki mogłyby – w świetle prawa polskiego – dokonać zmiany treści tej umowy także w sposób konkludentny.

2. Nie można podzielić zarzutu skarżącego, że doszło do naruszenia art. 231 k.p.c. „poprzez nierozważenie domniemań faktycznych skonstruowanych przez powoda i ich konsekwencji” procesowych. Po pierwsze, możliwość korzystania z domniemania faktycznego stanowi uprawnienie sądu meriti i sąd ten ostatecznie decyduje o tym, czy określone fakty (zdarzenia) można przyjąć za udowodnione poprzez zastosowanie takiego domniemania. Po drugie, zarzut naruszenia art. 231 k.p.c. mógłby być ewentualnie wówczas brany pod uwagę, gdyby sąd meriti dokonał ustaleń faktycznych stanowiących podstawę domniemania, na które powoływałby się także skarżący (tożsamość podstawy domniemania faktycznego). Tymczasem skarżący wskazuje na kilka (osiem) zdarzeń, które – jego zdaniem – mogłyby stanowić właściwą podstawę domniemania faktycznego prowadzącego do konkluzji o niewymagalności wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki,

przedstawionej następnie do potrącenia. Takie zdarzenia nie zostały jednak objęte ustaleniami faktycznymi obu Sądów. Po trzecie, przy ustalaniu wymagalności naruszenia przedstawionego do potrącenia Sądy wzięły pod uwagę treść pkt 3 umowy pożyczki przewidującego terminu zwrotu sumy pożyczki (k. 113 akt sprawy) i dokonywały ustaleń co do tego, czy nastąpił już taki termin (zob. pkt następny uzasadnienia).

3. Według skarżącego, wskazywanie przez pozwanego na wypowiedzenie umowy pożyczki (w sprzeciwie od nakazu zapłaty) oznacza jednocześnie potwierdzenie przez tę stronę faktu „obowiązywania umowy pożyczki” (skarżącemu chodzi zapewne o nienastąpienie terminu zwrotu pożyczki). Naruszenie art. 229 k.p.c. nastąpiło zatem „poprzez nieprzeanalizowanie konsekwencji przyznania przez stronę faktu obowiązywania umowy pożyczki poza jej pierwotny okres obowiązywania”. Taką konsekwencją powinno być – według skarżącego – zwolnienie powoda z obowiązku dowodzenia faktu prolongaty terminu spłaty pożyczki. Jeżeli ze wspomnianym wypowiedzeniem skarżący wiąże fakt dorozumianego przesunięcia terminu spłaty pożyczki, to powinien powołać się także na odpowiednie przepisy dotyczące interpretacji oświadczenia woli (art. 65 § 1 k.c.) i skutecznie zakwestionować stanowisko Sądów meriti w tym zakresie. To samo odnosi się do sytuacji, w której skarżący z treści wezwania do zapłaty (z dnia 22 marca 2007 r.) próbuje wywieść intencję pożyczkodawcy (cedenta) prolongaty terminu zwrotu pożyczki. Brak wspomnianego powołania się uniemożliwia w ogóle kontrolę kasacyjną zaskarżonego wyroku w omawianym zakresie. W rezultacie za prawidłowe należy uznać ustalenie Sądu Apelacyjnego, że nie doszło jednak do sugerowanej prolongaty terminu zwrotu pożyczki, przewidzianego w pkt 3 umowy pożyczki. Nie można zatem mówić o przyznaniu implicite przez pozwanego faktu takiej prolongaty.

4. Według skarżącego, Sąd Apelacyjny naruszył przepis art. 479<sup>12</sup> § 1 k.p.c. poprzez niezastosowanie zasad tzw. prekluzji dowodowej, ponieważ pozwany nie podnosił wcześniej (w sprzeciwie od nakazu zapłaty) twierdzenia, iż „umowa pożyczki wygasła”, a uczynił to dopiero na rozprawie. Bliższa motywacja tego zarzutu wskazuje na to, że Sąd Apelacyjny, w ocenie skarżącego, rozważał kwestię wymagalności roszczenia przedstawionego do potrącenia, mimo braku stosownego

twierdzenia ze strony pozwanego (cesjonariusza) w tym zakresie. Tymczasem takiego twierdzenia można pośrednio doszukać się w treści wniesionego przez pozwanego sprzeciwu, w którym podnosił on (powtarzał) zarzut potrącenia cedowanej na jego rzecz wierzytelności z wierzytelnością powoda. Zarzut potrącenia można bowiem skutecznie zgłosić wówczas, gdy wierzytelność przedstawiona do kompensaty stała się już wymagalna w chwili dokonywania potrącenia (art. 498 § 1 k.c. i art. 499 k.c.). Nie sposób zatem przyjmować, że twierdzenie potrącającego (pozwanego) w zakresie powstania stanu wymagalności roszczenia objęte zostały prekluzją dowodową przewidzianą w art. 479<sup>12</sup> § 1 k.p.c.

5. Prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji oraz niezakwestionowanie skutecznie przez skarżącego treści stosunku pożyczki (por. pkt 3 umowy pożyczki) przesądza o tym, że nietrafne okazały się zarzuty naruszenia art. 498 k.c. i art. 499 k.c. Skoro Sąd Apelacyjny ustalił pojawienie się stanu wymagalności wierzytelności pożyczkowej zgłoszonej do potrącenia, a nie kwestionowano pozostałych przesłanek dopuszczalności kompensaty, tym samym istniały podstawy do skutecznego zgłoszenia takiej kompensaty ze skutkiem określonym w art. 498 § 2 k.p.c.

W odpowiedzi pozwanego na skargę kasacyjną powoda trafnie wskazano na to, że dla zastosowania materialnego prawa obcego dla określonego stosunku obligacyjnego niezbędne jest ustalenie dokonania wyboru takiego prawa przez strony (art. 25 § 1 prawa międzynarodowego prywatnego). Nie ma przy tym znaczenie określenie samego charakteru prawnego aktu wyboru prawa obcego (zdarzenie prawne czy czynność prawna o określonych właściwościach). W treści uzasadnienia wyroków obu Sądów meriti brak ustaleń w omawianym zakresie. Co więcej, powód nie powoływał się do czasu pojawienia się prekluzji dowodowej (art. 479<sup>12</sup> § 1 k.p.c.) na to, że z racji poddania umowy pożyczki z dnia 21 września 2005 r. prawu luksemburskiemu (pkt 12 umowy), do umowy tej będą miały zastosowanie odpowiednie przepisy luksemburskiego systemu prawa. Powołanie się takie nastąpiło dopiero w skardze kasacyjnej w związku z formułowaniem podstaw skargi. Wbrew sugestii skarżącego, dla skutecznego poniesienia zarzutu naruszenia art. 25 § 1 prawa międzynarodowego prywatnego

nie wystarczy to, że tekst umowy pożyczki z odpowiednią klauzulą wyboru prawa obcego znajdował się w aktach sprawy i sądy znały treść tej klauzuli.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną powoda jako nieuzasadnioną (art. 398<sup>14</sup> k.p.c.) i orzekł o kosztach postępowania.